Open brief makers

De Standaard, 29 oktober 2026

Na alle boze brieven van mensen die geraakt zijn door de besparingen, hier eindelijk een briefje van de mensen die goéd uit deze culturele besparingsronde zijn gekomen: de makers. Met het geld veilig in de zakken en een kus van de juf erbovenop. ‘De kern van het cultuurbeleid’, noemde minister Caroline Gennez ons.

Daarvoor zouden we nu wellicht dankbaar moeten knikken. Stilletjes verder werken alsof er niets gebeurd is, om zelf niet in de kijker te lopen. Alleen lukt het velen van ons niet. Want in theorie zijn we inderdaad gespaard. Maar in werkelijkheid zijn wij, toch de kern van het cultuurbeleid, in onze kern geraakt.

Natuurlijk vinden wij besparingen op cultuur nooit een goed idee, in geen enkel deel van onze sector. Dat punt hebben we al meermaals gemaakt: Een gemeenschap die niet meer investeert in cultuur, gaat failliet. We begrijpen dat de overheid keuzes moet maken, maar keuzes zijn nooit neutraal. Ze tonen wat een samenleving belangrijk vindt, en wat ze bereid is te verliezen.
Dat de bijl deze keer op erfgoed is beland, betekent niet dat de kunsten niet zijn geraakt. Dat er binnen dat erfgoedveld gekozen wordt om de laagdrempelige faciliteiten te viseren, ligt ons al helemaal zwaar op de maag. Is het in tijden van polarisering en individualisering wel verstandig om juist in die organisaties te knippen die mensen uit alle lagen van de bevolking verbinden? De socio-culturele verenigingen, de erfgoedcellen, de bovenlokale musea.
Maar de archieven? Zet het mes daarin en je legt de hele cultuursector op het kapblok.

Financieel worden de kunsten en de makers vandaag inderdaad gespaard, maar in de praktijk worden we lamgelegd. De theatervoorstellingen, graphic novels, festivals, romans en dichtbundels, tentoonstellingen, concerten, films en documentaires, podcasts en beeldende kunstwerken: Hoe denkt men dat wij die allemaal ‘maken’? Op ons geniale eentje? Met onze neus in de lucht, hier en daar wat Vlaamse klei uit de grond trekkend?

Het zal misschien verbazen, maar cultuurmakers doen ook onderzoek, hebben structuren nodig om binnen te creëren, zicht op de voetsporen waarin we treden, contacten in verschillende lagen van de bevolking, een ecosysteem dat uitdaagt en voedt. Een cultuurmaker die zegt dat die alleen werkt, liegt. Wij zijn allemaal afhankelijk van elkaar. Niet alleen van onze directe medewerkers of van de cultuurhuizen die ons programmeren, maar ook van de mensen die bronnen aanreiken, inzichten bieden en netwerken openstellen: de erfgoedwerkers dus.
Wie vandaag theater maakt over kolonialisme, migratie, sociale strijd of mensenrechten, kan dat niet zonder toegang tot archieven. Ze maken het mogelijk om officiële geschiedenissen te bevragen, vergeten stemmen hoorbaar te maken en machtsverhoudingen bloot te leggen. Het archief is niet alleen een bron van kennis, maar ook een instrument van tegenspraak. En dus fundamenteel voor de democratie.
Wanneer gekozen wordt om niet te besparen op de ‘makers’, bedoelt men misschien eerder dat er niet bespaard wordt op het ‘reeds gemaakte werk’? Want op de voorwaarden om tot creatie te komen wordt hiermee wél bespaard.

Ons opdelen in ‘makers’ en ‘werkers’ is niet alleen oneerbiedig tegenover ons, maar vooral tegenover al die experten, conservatoren, onderzoekers, publiekswerkers die onze erkende bewaarorganisaties draaiend houden. Hoeveel van zulke mensen zullen er na deze besparingsronde nog in Vlaanderen overblijven? Het riedeltje dat de andere bestuursniveaus dit wel zullen opvangen, is gewoon de rol van beul doorschuiven. Voor de archieven, die soms tot wel 85% procent van hun totale budget gesubsidieerd worden door Vlaanderen, en voor de vele andere landelijke en lokale erfgoedorganisaties zal dit in elk geval niet lukken. Hoeveel organisaties deze slachtpartij zullen overleven, is voorlopig onduidelijk.
Een paar grote archieforganisaties in de plaats van vele kleintjes lijkt misschien efficiënter, maar is het in deze snel veranderende, superdiverse samenleving juist niet. In landen waar het archieflandschap centraler georganiseerd is, schieten de anti-archieven dan ook als paddestoelen uit de grond. Is dat waar we in Vlaanderen naartoe willen? Organisaties en kunstenaars die

afhankelijk zijn van giften om hun eigen geschiedenis, vaak zonder professionele ondersteuning, te bewaren?

Het voorstel om de zogenaamde ‘kleurarchieven’ Amsab-ISG, Liberas, ADVN en KADOC te laten redden door hun ‘ideologische omkadering’ is al gevallen. Daarmee stapt Vlaanderen niet alleen zelf terug in de tijd, maar verhuist ze internationaal ook van de eerste rij naar de achterste bank. Al in de jaren 1990 braken die archieven immers los uit hun zuilen om onafhankelijk verder te kunnen werken, rond onder meer sociale bewegingen, mensenrechten, volksbewegingen en religie. Of mogen we uit dit voorstel opmaken dat de 15 medewerkers die Amsab-ISG moet ontslaan, bij Vooruit op de payroll komen? Aangezien die instelling inderdaad de archieven bewaart van de arbeidersbeweging waar de partij naar genoemd is, lijkt dat fair. Mogen we er echter ook vanuit gaan dat de medewerkers dezelfde onafhankelijkheid krijgen die ze nu hebben om makers kritisch met die bronnen aan de slag te laten gaan? Want dat doen wij vandaag meer dan ooit.

De voorstelling die nu gemaakt wordt van een cultuuroorlog tussen het (zogenaamd conservatieve) erfgoed en de (zogenaamd progressieve) kunsten, botst niet alleen volledig met onze dagelijkse praktijk, maar is ook gruwelijk achterhaald. Alsof cultuurmakers niet met het verleden bezig zijn? In de internationale kunstwereld spreekt men zelfs al enige tijd van de ‘archival turn’: Kunstenaars uit alle disciplines trekken naar het archief om onderzoek te doen, geven archiefstukken een centrale plaats in hun werk of dwingen hun publiek om na te denken over de duurzaamheid van hun werk. Vlaanderen liep - gezien de kwaliteit, de diversiteit en de toegankelijkheid van ons archieflandschap en de unieke rol van bemiddelende landelijke en lokale erfgoedorganisaties - tot nog toe vooraan in die beweging. Zullen we onze buitenlandse collega’s anders laten weten dat we het hier over een andere boeg gooien? En als we hen dan toch aan de lijn hebben, vragen we misschien gelijk ook of ze bereid zijn ons werk te bewaren?

Want ook op dat punt treffen deze besparingen ons als makers rechtstreeks: onze erfenis. In tegenstelling tot hoe we vandaag worden afgeschilderd, zijn cultuurmakers niet alleen met het heden bezig, maar ook met de toekomst. Niet de-volgende-verkiezingen-toekomst waar het vandaag allemaal om lijkt te draaien, maar wel de-volgende-generaties-toekomst waar het de samenleving om te doen is. Wij creëren met de blik op morgen, met oog voor duurzaamheid en hoop om bewaard te worden. Als de archieven met de helft van de mensen verder moeten, op welke taken denkt u dat ze zullen besparen? Op de bewaring van de collecties die er al liggen of de opname van collecties die nu gemaakt worden? Zal er van onze generatie makers iets bewaard blijven? Of zullen kunsthistorici van de toekomst naar deze periode verwijzen als ‘Het Gat van Gennez’?

Na alle boze brieven van mensen die rechtstreeks geraakt zijn door deze besparingen, is er hier dus nog eentje. Onze maatschappelijke rol als cultuurmakers is in essentie immers om het verleden, het heden en de toekomst met elkaar te verbinden. Hoe kunnen wij die kerntaak vervullen, als we afgesneden worden van het verleden én hoop voor de toekomst? Een overheid die kunstenaars zegt te beschermen, maar de bronnen van hun kritisch onderzoek afbouwt, beschermt vooral de kunst die geen lastige vragen stelt. Is dat werkelijk waar we in Vlaanderen naartoe willen?
In het heden blijven we inderdaad nog eventjes overeind. Maar tot wanneer? Tot de volgende besparingsronde? Of tot er beleidsmakers opstaan die het culturele ecosysteem in Vlaanderen appreciëren voor wat het is: het onmisbare doorgeefluik tussen vandaag en morgen, met makende werkers en werkende makers, ondeelbaar in al haar diversiteit, bewaker van de democratie.

Tina De Gendt, auteur en historica
Chokri Ben Chikha, acteur en theatermaker
Tom Lanoye, auteur
Fien Troch, regisseur
Erwin Mortier, auteur
Arthur Cordier, kunstenaar
Jelle De Beule, acteur, comedy- en televisiemaker
Jeroen Olyslaegers, auteur
Annelies Verbeke, auteur
Jaouad Alloul, multidisciplinaire kunstenaar

Maaike Cafmeyer, actrice en maker
Kaat Pype, visueel kunstenaar
Barbara Sarafian, actrice en auteur
Dominique Deruddere, filmmaker
Kat Steppe, regisseur en scenarist
Chris Thys actrice
Sarah Vandeursen, maker
Christophe Vekeman, auteur
Gianni Marzo, televisiemaker en muzikant
Maarten Inghels, kunstenaar en schrijver
Pieter De Poortere, illustrator en visueel kunstenaar
Hendrik Lebon, choreograaf
Wim Claeys, zanger van Gents erfgoed
Marc Reugebrink, auteur
Jeroen Janssen, tekenend journalist en stripauteur
Filip Standaert Stadeus, curator en regisseur
Guy Kokken, fotograaf en muzikant
Jeroen Theunissen, auteur
Els Snick, auteur, literair vertaler en literatuurwetenschapper
Toon Horsten, auteur
Diane Broeckhoven, auteur
Lieven Thyrion, cultuurmanager
Jana Roos, scenograaf en beeldend kunstenaar
Gert Dooreman, graficus en vormgever
Caroline Vincart, fotograaf-kunstenaar en curator
Don Moussa Pandzou, auteur en reportagemaker
Wim Piqueur, fotograaf en videomaker
Michiel Vandevelde, choreograaf
Helena Elshout, theatermaker
Michiel Devijver, fotograaf
Gaea Schoeters, auteur
Tülin Erkan, auteur
Geert Bonne, fotograaf, muzikant en erfgoedmedewerker
Dalilla Hermans, schrijver & multidisciplinair kunstenaar
Tom Naegels, auteur
Luk De Bruyker, theatermaker
Ludo De Brabander, auteur en vredesactivist
Sem Van Hellemont, tv-maker en muzikant
Saskia De Coster, auteur
Wouter Deprez, cabaretier
Jan Swerts, componist en muzikant
Filip Claus, fotojournalist
Hind Eljadid, woordkunstenaar
Dimitri Bontenakel, schrijver
Vincent Van Meenen, auteur
Peter Holvoet-Hanssen en **Noëlla Elpers**, auteurs
Ellen Van Pelt, schrijfster
Annelies Vereecke, theatermaker
Delphine Lecompte, auteur
Paul Verrept, auteur
Wannes Cappelle, singer-songwriter
Eli Elise Hoopman, auteur
Monica van Paemel, auteur
Elise Debrock, schilder
Erik Vlaminck, auteur
Gertjan Van Hellemont, muzikant
Peter Verhelst, auteur

Maud Vanhauwaert, auteur
Ann De Craemer, auteur
Ingrid Vander Veken, auteur
Joke Van Caesbroeck, journalist en columnist
Jonathan van der Horst, auteur en maker
Willem van Zadelhoff, auteur
Leen Verheyen, auteur
Hilde Van Mieghem, actrice, regisseur en schrijver
An Pierlé, componist en muzikant
Hans Claus, dichter
Rashif El Kaoui, acteur, rapper, podcastmaker en schrijver
Bart Van Loo, auteur
Guy Lamon, Hart Boven Hard Gent
Fleur Pierets, schrijver en filmmaker
Ine Van Nuffel, Trefpunt Festival
Nathalie Teirlinck, regisseur
Anke Verschueren, schrijver en maker
Anne Provoost, schrijver
Marthe Nelissen, auteur, literair vertaler en maker
Yousra Benfquih, schrijver
Josse De Pauw, acteur/auteur
Laura Cortese, muzikant
Wouter Vandenabeele, componist en muzikant
Jan Decorte & Sigrid Vinks, kunstenaars
Max Greyson, auteur
Koen Peeters, auteur
Dany Neudt, oprichter Helden van het Verzet
Marleen Nelen, auteur
Stefan Hertmans, auteur
Geert Hunaerts, acteur
Michèle Magema, artistiek onderzoeker
Fikry El Azzouzi, auteur
Patrice Toye, filmmaker
Jan Leyssens, auteur en ontwerper
Stef Heeren, componist en muzikant
Leen Huet, auteur
Raf Njotea, scenarist
Koen Galle, auteur en uitgever
Diane De Keyzer, non-fictie auteur en verteller
Ilke Cop, kunstenaar
Kobe Van Herwegen, theatermaker en goochelhistoricus
Gideon Kiefer, kunstenaar
Koenraad Tinel, kunstenaar
Charlotte Van den Broeck, schrijver
Aline Sax, auteur
Annelies Van Damme, kunstenaar
Julie Delrue, actrice en theatermaker
Kristien De Proost, schrijver en theatermaker
Martijn Vanbuel, componist en muzikant
Etienne Raes, cameraman
Ulrike Bolenz, kunstenaar
Eric Rinckhout, auteur en curator
Dirk Verhofstadt, auteur
Jan Hautekiet, muzikant
Erik Spinoy, auteur
Ferenc Balcaen, theatermaker
Anneleen Van Offel, auteur

Hilde Keteleer, auteur en vertaler
Lieselot Siddiki, theatermaker
Joeri Happel, theatermaker
Steve Salembier, maker
Randoald Sabbe, beeldend kunstenaar
Koen Broucke, beeldend kunstenaar
Johan De Vos, stichter van STOFFvzw
Wim Wabbes, oud-artistiek directeur Ha Concerts
Barbara Raes, rituelenmaker
Yves Degryse, regisseur
Dominique Willaert, theatermaker en auteur
Barbara Claes, theatermaker
Regula Ysewijn, auteur en fotograaf
Els Beerten, auteur
Ewout Pierreux, muzikant
Jonas Van Thielen, acteur
Arne Hindryckx, Trefpunt Festival
Merel Conaert, Trefpunt Festival
Edwin Carels, programmator en curator
Lode Laperre, kunstenaar
Lotte Lola Vermeer, auteur en theatermaker
Siska Vandecasteele, fotografe
Eric Min, auteur
Seckou Ouologuem, dichter
Bart De Lausnay, muzikant
Katharina Smets, kunstenaar en docent
Simon D'Huyvetter acteur, theatermaker
Bruno De Groote, muzikant
Tijs Vanneste, tattoo-artiest, muzikant en tv-maker
Sigrid Bousset, dramaturg, curator en cultureel manager
Nikolas Lestaeghe, theatermaker
Ditmar Bollaert, audiovisueel kunstenaar
Michel Goessens, muzikant en fotograaf
Paul Demets, lector in KASK en Conservatorium Gent, dichter en recensent
Peter de Cupere, kunstenaar en onderzoeker
Kristien Hemmerechts, schrijver
Arne Van Coillie, muzikant
Alain Platel, regisseur en choreograaf
Frank Dierens, artistiek leider Het Scheldeoffensief
Bérengère Bodin, choreografe
Marthe Opbrouck, danstherapeut
Tchi-ann Liu, danser
Koen Boesman, artistiek leider BRODER
Birsen Uçar, muzikant en auteur
Nele de Gussem, muzikant
Jasper Rigole, kunstenaar en onderzoeker
Annemarie Estor, dichter en essayist
Elias Moyson, DWAAS Drag Collectief
Sander Potier, DWAAS Drag Collectief
Elena Vanthienen, DWAAS Drag Collectief
Adriaan Lauwers, muzikant
Ellen Gillard, onderzoeker en docent
Yannick Ganseman, beeldend kunstenaar
Trui Chielens, illustrator
Carl Van Eyndhoven, muzikant
Matthijs de Ridder, voorzitter van de Vlaamse auteursvereniging, schrijver, dichter, Paul Van Ostaijen Genootschap

Marc Caluwaerts, muzikant
Stijn Vranken, auteur
Luk Bastiaens, muzikant & hoofdredacteur Vlaams cultureel-erfgoedtijdschrift Orgelkunst
Guido Thys, vice-voorzitter Vereniging van Antwerpse Bibliofielen
Hanne Deneire, componist
Griet Desutter, actrice en theatermaker
Geert Clerbout, documentairemaker en historicus
Jente Waerzeggers, fotograaf en muzikant, mede-oprichter Not So Difficult Magazine
Lars Boelaerts, beeldend kunstenaar, schlagerzanger
Jorick Hens, muzikant
Tom Pauwels, muzikant, algemeen directeur Ictus
Bert Govaerts, schrijver
Joke van Leeuwen, auteur, dichter, tekenaar, performer
Tim Finoulst, muzikant
Franka Wijngaarden, maker
Polly Huyghe, keramist, animatiefilmmaker, muzikant
Wim Catrysse, kunstenaar
Lidewij Nuitten, documentairemaker
Wiebe Vankeirsbilck, theatermaker
Lotte Dodion, dichter en literair maker
Haroun Iqbal, muzikant
Karlijn Sonderen Smit, schrijver en theatermaker
Herman Brusselmans, auteur
Jan Hertoghs, auteur
Michaël Olbrechts, stripauteur en illustrator
Johan Grimonprez, regisseur en curator
Katleen Vermeir & Ronny Heiremans, kunstenaars
Walter Verdin, muziek- en videomaker
Frances Joossens, kunstenaar
Michael R. Roskam, filmregisseur en scenarist
Koen Aerts, schrijver en historicus
Marc Vanrunxt, choreograaf
Kasper Vandenberghe, circusmaker
Sarah Vanagt, filmmaker
Tim Bryon, Kunsthal Gent & 019
Koenraad Vergauwen, Pierkesspeler in het Huis van Alijn
Virginie Platteau, cultuurjournalist & publicist
Marc de Bel, schrijver
Mark Schaevers, auteur
Willem Elias, auteur
Lieven Segers, beeldend kunstenaar
Heleen Debruyne, auteur, columniste en radiomaker
Willy Thomas, acteur
Trui Hanoulle, fotografe, grafisch ontwerpster, schrijfster
Jana Vasiljević, kunstenaar en artistieke programmamaker Kunsthal Gent
Lara Taveirne, schrijfster
Ilse Maesen, producer VRT Studio's
Gorik Lindemans, beeldend kunstenaar
Kyoko Scholiers, theater- en filmmaker, actrice
Anouck Luyten, actrice
Mirte Declercq, theater- en filmproducent
Isabel Junius, senior redacteur VRT
Els Hellemans, documentairemaker
Frank Vercruyssen, acteur
Robby Cleiren, acteur
Jeroen Wijnendaele, publiekshistoricus
Shirow Di Rosso, Illustrator

Maarten Boussery, dramaturg
Charlotte Goesaert, choreograaf
Sofie Sente toneelspeler
Hilde De Laere, televisie- en filmproducent
Christophe Busch, onderzoeker en auteur
Nona Demey Gallagher, theatermaker
Stefaan Van Brabandt, schrijver-regisseur
Kim Snauwaert, transdisciplinair maker
Bjarne Devolder, toneelspeler
Jan Creuwels, Creative Producer
Benjamin Vandewalle, Choreograaf
Ronny Gobyn, uitgever en curator
Laïla Amezian, zangeres**Maud Bekaert,** ambachtsvrouw
Tine Hens, auteur Archief van mogelijk verlies
Geert Van Rampelberg, acteur
Anneleen Masschelein, professor Culturele studies KU Leuven
Frederik Truyen, professor Culturele studies KU Leuven
Marc Jacobs, erfgoedmakelaarsmaker, Universiteit Antwerpen en VUB
Arne De Tremerie, acteur en zanger
Ellen Stynen, artistiek coördinator Toneelhuis
Koen Van Bockstal, auteur en ex-directeur Literatuur Vlaanderen en VAF
Yorgos Tsakiridis, muzikant
Liesbeth Iken, auteur
Christiaan Iken, illustrator
Stijn Van Dorpe, beeldend kunstenaar
Paul Pauwels, voormalig directeur European Documentary Network en projectbegeleider
Stephanie Anchaluisa, Coördinatrice van een Ecuadoraanse volksdansgroep
Jo Hens, Acteur en Zanger
Hannah De Meyer, theatermaker
Tom Dewispelaere, acteur
Paul Catteeuw, eindredacteur Volkskunde
Miro Ver Elst, danser en theatermaker
Dries Phlypo, filmproducent
Glenn Pellis, Muzikant, poesjenellenspeler
Stijn Coninx, filmmaker
jorre vandenbussche, acteur en theatermaker
Stijn Van Dorpe, beeldend kunstenaar
Ftouma Laayoune Fashion designer and Founder Njord Sewforlife Empowerment Ngo.
Isabel Voets podcastmaker, theatermaker
Jean-Claude Van Rijckeghem, auteur en scenarist
Lieve Blancquaert, Fotograaf
Sien Eggers, actrice en theatermaker
Wim Opbrouck, acteur
Charlotte De Bruyne, actrice
Lieve Blancquaert, Fotograaf
Anne Somers, actrice
Jean-Claude Van Rijckeghem, auteur en scenarist
Tania Berkovitch, producent & strategisch zakelijk manager
Ief Gilis, theatermaker De Wenkbrauwerij
Kathy Holvoet, Danse La Pluie: audiovisuele contentcreators voor tentoonstellingen en musea
Klaus Verscheure, kunstenaar en curator
Koen van Kaam, artistieke leiding Zuidpool
Ingrid Schildermans, documentairemaker bij VRT
Lot Doms, beeldend kunstenaar
Kadir Ferati Balci, Regisseur
Tine Roggeman, actrice
Åsa Lie, beeldend kunstenaar

Ish Ait Hamou, auteur
Peter Vermeersch, muzikant
Veerle Baetens, actrice en regisseur
Kaat Beels, regisseur fictie en non-fictie
Nathalie Basteyns, programmamaker, regisseur
Tom Christiaens, hoofdredacteur De Lage Landen
Tom Van de Voorde, auteur